

STĀSTS:	Pateicīgie kustoņi
VALSTS:	Latvija
VECUMS	10-12
MATERIĀLI:	Balts papīrs, zīmuļi, krītiņi, tāfele, kartons
MĀCĪBU MĒRĶI:	Piedāvāriet vairākus iespējamus risinājumus kādas problēmas atrisināšanai. Analizējiet stāsta galveno varoņu personību. Izveidojiet pats savu stāstu.
METODES:	Iepazīšanās spēles, pasakas lasīšana skolotāja vadībā, klausīšanās, novērtējums. Radošā rakstīšana, zīmēšana, izstāde.
AUTORI:	Nacionālā un universitātes bibliotēka Zagrebā Zagrebas pilsētas bibliotēkas Selčinas filiāle

STĀSTS

Pateicīgie kustoņi

(Pasaka 10-12 gadus veciem bērniem)

Kādam tēvam bija trīs dēli - divi gudri, trešais muļķis. Tēvs sūtīja dēlus peļņā. Iedeva katram cibiņā ceļamaizi līdz, un šie nu gāja, gāja, kamēr sagribējās pusdienas ieturēt. Gudrie brāļi saka: “Ko mēs katrs savu ēdīsim kā sakāvušies? Apēdīsim vispirms jaunākā brāļa ceļamaizi, lai viņam vieglāks nesamais.”

Apēda un gāja visi tālāk, kamēr sagribējās launagu ieturēt. Gudrie nu ēda katrs no savas cibas un muļķītim nedevis nekā. Tas saka:

“Brāļi, man arī gribas ēst!”

“Kas tev lika savu maizi tik ātri apēst!” - šie atsaka. Paliek nabadziņš neēdis. Kad launags paēsts, gāja atkal visi tālāk, kamēr pienāca vakariņu reize. Gudrie brāļi ēd katrs no savas cibas, bet muļķītim nedod nekā.

“Brāļi, man arī gribas ēst!”

“Vai tev ciba caura, vai, ka viss ēdamais izbiris?” - šie atsaka.

Liekas nabadziņš gulēt neēdis. No rīta pamostas, - gudrie brāļi aizgājuši, pametuši šo vienu mežā. Ko nu lai dara? Nospriež, ka ies pa saulei, gan jau uz ceļa izies. Iet, iet, kamēr ierauga lielu skudru pūzni, kam vējš uzgāzis resnu koku virsū. Skudras žēli lūdzas, lai palīdzot, šīs nevarot koku nodabūt nost. Muļķītis palien zem koka, atsperas - nost gan!

“Paldies, paldies!” - skudras pateicas. “Nebaltā dienā mēs tev palīdzēsim!”

Iet tālāk, te dzird bites žēli sīcam, lai nākot palīgā. Muļķītis paskatās, - lācis lien kokā pēc medus. Kā meta lācim to pašu tukšo cibu, tā taisni pa degunu. Tas pārbijies no koka zemē un projām.

“Paldies, paldies!” bites pateicas. “Nebaltā dienā mēs tev palīdzēsim!”

Iet tālāk, te dzird kraukli žēli kramšķinām. Paskatās, - šim bērns izkritis no ligzdas. Pacēla muļķītis krauklēnu, ielika ligzdā atpakaļ.

“Paldies, paldies!” krauklis pateicās. “Nebaltā dienā es tev palīdzēšu!”

Gāja nu muļķītis tālāk, kamēr ieraudzīja lielu muižu. Ies pie kunga darbu meklēt. Kungs saka:

“Došu trīs darbus: ja padarīsi, dabūsi sieku zelta naudas, ja ne, - āda pār kārti!”

Muļķītis domā: jāmēģina vien būs, tēvs mājās gaida ar peļņu. Vakarā kungs saka:

“Šonakt tev jāpārved mājā visa mana labība, vienā klājienā jāizkuļ un graudi jāizvētī.”

Apsēžas muļķītis uz rijas sliekšņa un smagi nopūšas. Kā tādu darbu lai padara? Te, kur gadījies, kur ne, skudra klāt:

“Ko bēdājies, puisīt, kas tev kait?”

Tā un tā - viss vienā naktī savācams un izkuļams. Bet skudra mierina:

“Nebēdā nenieka, gan mēs savāksim un nokulsim.” Sanāca skudras baru bariem, vilka un kūla, vilka un kūla, - ar gaismiņu viss pabeigts, labība izkulta, graudi kaudzēs. Kungs no rīta plecus vien rausta: kas to būtu domājis! Vakarā viņš uzdod muļķītim citu darbu:

“Šonakt tev jāuzceļ šai kalniņā vaska baznīca.” Apsēžas muļķītis kalniņā un smagi nopūšas. Te, kur gadījusies, kur ne, bite klāt: “Ko bēdājies, puisīt, kas kait?” Tā un tā, - viss vienā naktī uzceļams. Bet bite mierina:

“Nebēdā nenieka, gan mēs uzcelsim.”

Salaidās bites pulku pulkiem un nu šuva šūdamas, - ar gaismiņu baznīca uzcelta staltu staltā. Kungs no rīta rokas vien sasit: tādu brīnumu! Bet vakarā viņš uzdod muļķītim citu darbu:

“Vaska baznīcai torņa galā jāuzliek zelta gailis.” Apsēžas muļķītis pie baznīcas durvīm un smagi nopūšas. Te, kur gadījies, kur ne, krauklis klāt:

“Ko bēdājies, puisīt, kas tev kait?”

Tā un tā, - zelta gailis torņa galā uzliekams. Bet krauklis mierina:

“Nebēdā nenieka, arī tas ir izdarāms. Sēsties man mugurā, dosimies uz velna pili.”

Sēdās muļķītis krauklim mugurā un nepaguva ne apskatīties, kad jau velna pils klāt.

Krauklis pa logu iekšā un paķer zelta gaili. Bet divus tas panest nevar, un nu jāskrien kājām. Velni padzirdējuši troksni un dzenas pakaļ. Gandrīz jau panāk šos, bet krauklis nomet lāsīti ūdens no spārna, un tūliņ rodas liels ezers. Kamēr velni jož pēc laivām, šie jau gabalā. Taču velni miera nemet, drīz atkal pie papēžiem. Nu krauklis nomet no otra spārna smilšu graudiņu, un tūliņ rodas liels kalns.

Kamēr velni skrien pēc šķipelēm, šie jau gabalā. Taču velni neatlaižas un nāk atkal virsū kā miegs. Tad krauklis nomet vienu spalvu, un tūliņ rodas biezs mežs. Kamēr velni pēc cirvjiem, šie jau muižā un uzsprauž zelta gaili torņa galā.

No rīta kungs brīnās tavu brīnīšanos un ceļ muļķīti vai debesīs. Lai puisis paliekot pie šā, došot savu meitu par sievu. Bet muļķītis ne - kungu sugai kungu untumi -, paņem savu nopelnīto un iet uz mājām pie tēva.

Pāriet mājās, - gudrie brāļi jau priekšā un vēl piestāstījuši tēvam pilnu galvu, kā viņi muļķīti nomeklējušies un peļņā nav varējuši iet. Bet, kad tēvs dabūja visu zināt, tad noskaitās, padzina gudros brāļus pasaulē, lai mēcās strādāt, un abi ar jaunāko dēlu dzīvoja laimīgi.

Aktivitātes

1. aktivitāte

Ievads: 1. aktivitāte

1. spēle: "Ikviens ir īpašs, un es esmu īpašs"

Bērni sēž aplī un pulksteņrādītāja virzienā pabeidz teikumu: Mani sauc _____ (vārds) un mana labākā īpašība (prasme) ir _____. (Sākumā bibliotekāram/ koordinatoram vajadzētu bērniem izskaidrot, ka viņi var būt īpaši ar kaut ko, kaut kādu labu īpašību/tikumu vai prasmi). Mēs koncentrējamies uz pozitīvu īpašību meklēšanu, lai palīdzētu bērniem stiprināt sevi un iegūt pašnovērtējuma un personīgās vērtības izjūtu. Nākamais runātājs atkārto, kas padara īpašu pirms viņa runājušo bērnu (tāpēc, ka viņš attīsta pašcieņu un cieņu pret otru) un pēc tam izstāsta, kas viņu pašu padara īpašu.

2. spēle: "Palīdziet man atrisināt manu problēmu"

Paskaidrojums: Šīs spēles mērķis ir mudināt bērnus izklāstīt kādu personisku problēmu (problēmu, kas viņiem rodas skolā, mājās, kopā ar draugu) un mēģināt to atrisināt kopā ar draugiem.

Ar labo roku uzzīmējiet uz papīra kreiso roku ar izstieptiem pirkstiem un uzrakstiet savu problēmu plaukstas centrā. Nolieciet uz paneļa visus roku zīmējumus ar problēmām, lai visi varētu nolasīt problēmas. Ikviens izlemj, kuru problēmu viņš mēģinās atrisināt, un uz viena pirksta kontūras uzraksta problēmas risinājumu.

a) Uzdevums ir pabeigts, kad uz visiem pirkstiem ir pierakstīti risinājumi.

b) Koordinators šo spēli var beigt ar diskusiju starp bērniem par problēmām un sniegtajiem risinājumiem (bērns ar problēmu izstāsta, kuri risinājumi viņam der vislabāk, un paskaidro, kāpēc).

2. aktivitāte

Stāsta "Pateicīgie kustoņi" lasīšana.

3. aktivitāte

Stāsta "Pateicīgie kustoņi" atstāstīšana.

4. aktivitāte

Problēmu novēršana

Mēs vienu bērnu izvēlamies "muļķīša" lomai un apsēdinām viņu "atbildētāja" krēslā.

Koordinators uzdod dažus pirmos jautājumus, lai palīdzētu bērniem iemācīties izpētīt stāsta varoņu jūtas un domas. Bērni uzdod jautājumus un "muļķītis" sniedz atbildes pirmajā personā.

1. Kā tu jūties, kad brāļi tevi krāpj?

2. Kā tu jūties, kad viņi neļauj tev ēst viņu ēdienu?

3. Kā cilvēks jūtas, ja kāds viņu nepārtraukti noniecina?

4. Vai tu juties nobijies, palicis mežā viens pats, kad redzēji brāļus aizejam?

5. Kas tā ir - pamestības sajūta?

6. Kāpēc tu palīdzēji skudrām, bitēm un kraukļiem?

7. Vai tu to izdarīji sevis paša labā?

8. Vai tu biji laimīgs un pateicīgs, kad savukārt saņēmi palīdzību no citiem?

9. Kā tu izproti muižkunga uzslavas?
10. Kāpēc tu nepaliki muižkunga mājā un neapprecēji viņa meitu?
11. Vai tā bija neuzticēšanās gražīgajam muižas īpašniekam?
12. Kā tu juties, kad atgriezies mājās un uzklausīji visus savu brāļu melus?
13. Ko tu domā par sava tēva lēmumu un dusmām par melīgajiem brāļiem?

Problēmu jautājumi:

1. Kā tu ieteiktu rīkoties saviem gudrajiem brāļiem?
2. Vai tu drīzāk izvēlētos būt "mulķītis" vai kāds no gudrajiem brāļiem?
3. Ko tu domā par to, ka cilvēkiem piešķir iesaukas?
4. Vai ikvienam ir kādas labās īpašības/tikumi?

5. aktivitāte

Kādas mācības tu varētu gūt no šī stāsta?

Morālas mācības piemēri: Labas lietas notiek tiem, kas dara labu!

Labais gūst uzvaru! Patiesība vienmēr nāk gaismā! Nav pareizi cilvēkiem piešķirt iesaukas.

Balstoties uz morālo mācību, kuru jūs gūvat no šī stāsta, uzrakstiet pats savu stāstu.

6. aktivitāte

Bērnu literāro darbu izstāde Selčinas bibliotēkā.